

Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa im. Feliksa Parnella
WYMAGANIA EDUKACYJNE – **Wiedza o społeczeństwie**

W KLASACH: **V**
rok szkolny **2022/2023**
nauczyciel **Anna Perzyna**

Podręcznik : Wiedza o społeczeństwie 8. (nr dopuszczenia MEN: 932/20180)

Autorzy: Elżbieta Dobrzycka, Krzysztof Makara

Wymagania opracowane na podstawie: Wiedza o społeczeństwie, Elżbieta Dobrzycka, Krzysztof Makara,

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
O czym będziemy się uczyć na lekcjach wiedzy o społeczeństwie w klasie 8?	Uczeń: za pomocą nauczyciela jest w stanie wykonać proste polecenia; ma braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, które są konieczne do dalszego kształcenia; posiada minimum wiedzy; nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na tematy poruszane na lekcjach; jego postawa na lekcjach jest bierna, ale wykazuje on chęć do współpracy	Uczeń: sporadycznie jest aktywny na lekcjach; jego wiedza jest wyrywkowa i fragmentaryczna; ma problemy z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swoich wypowiedzi; udziela odpowiedzi na proste pytania nauczyciela; samodzielnie wykonuje proste zadania, które przydzieli mu grupa; omawia proste diagramy, wykresy, tabele.	Uczeń: w dużej mierze opanował treści i umiejętności zawarte w programie; chętnie pracuje w grupie; jest aktywny na zajęciach; umiejętnie wykorzystuje zdobyte informacje; wykonuje samodzielnie typowe zadania związane z tokiem lekcji i zlecone przez nauczyciela; formułuje proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne; interpretuje diagramy, wykresy,	Uczeń: bardzo aktywnie uczestniczy w zajęciach; sprawnie i samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy; uzasadnia odpowiedzi, korzystając z wiadomości prasowych i telewizyjnych; posługuje się omawianymi pojęciami w określonych sytuacjach; sprawnie posługuje się tekstem Konstytucji RP; na wybranych przykładach ocenia	Uczeń: dokonuje samodzielnej oceny wydarzeń i zjawisk; dostrzega związki przyczynowo - skutkowe; łączy wiedzę z różnych przedmiotów; interpretuje diagramy, wykresy, tabele, mapki, przedstawia aktualny stan wiedzy dotyczącej badań socjologicznych

			mapki tematyczne, tabele.	funkcjonowanie w praktyce zasad ustroju RP; wykorzystuje wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze centralne i samorządowe;	
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Człowiek jako istota społeczna	Uczeń: wie, że człowiek jest istotą biologiczną i społeczną; odróżnia cechy nabyte od cech wrodzonych; wymienia wartości uniwersalne.	Uczeń: wskazuje cechy człowieka wyróżniające go ze świata zwierząt; wymienia osiągnięcia cywilizacyjne ludzi na przestrzeni wieków; – wyjaśnia pojęcia: socjalizacja, osobowość; – wskazuje wartości ważne w jego życiu	Uczeń: rozumie, że człowiek staje się istotą społeczną dzięki różnorodnym kontaktom; podaje przykłady cech wrodzonych i nabytych człowieka; wyjaśnia pojęcie: resocjalizacja	Uczeń: porównuje swoje miejsce w społeczeństwie z innymi; zna i cytuje maksymy filozofów i je interpretuje; wyjaśnia, co kształtuje osobowość człowieka; wskazuje różnicę między procesem socjalizacji a resocjalizacji;	Uczeń: dokonuje oceny własnej osoby w kontekście wartości uniwersalnych.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Człowiek i jego potrzeby	Uczeń: wie, że celem działalności gospodarczej człowieka jest zaspokajanie własnych potrzeb; odróżnia potrzeby materialne i niematerialne;	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: potrzeby człowieka, socjalizacja, czynniki produkcji; podaje, czym zajmuje się ekonomia.	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: ekonomia, rzadkości dóbr; poprawnie charakteryzuje czynniki produkcji; uzasadnia, dlaczego występuje rzadkość dóbr; omawia	Uczeń: dokonuje analizy tekstu źródłowego i wykazuje znaczenie istnienia potrzeb dla rozwoju człowieka; przeprowadza krytyczną analizę zjawiska konsumpcjonizmu we	Uczeń: na podstawie różnych źródeł informacji wykazuje społecznie dobre i złe skutki częściowego zakazu handlu w niedzielę.

	wymienia czynniki produkcji.		i uzupełnia piramidę Masłowa; wykazuje związek pracy z zaspokajaniem potrzeb.	współczesnym świecie;	
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Grupy społeczne i ich rodzaje	Uczeń: wyjaśnia pojęcie: grupa społeczna; wymienia rodzaje grup społecznych; wie, do jakich grup należy.	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: grupy społeczne, rola społeczna, subkultura; opisuje i kwalifikuje grupy społeczne i warunki przynależności; podaje sposoby podejmowania wspólnych decyzji; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania	Uczeń: poprawnie stosuje pojęcia: grupa społeczna, konformizm, nonkonformizm; wymienia rodzaje więzi społecznych w grupie; porównuje zachowania pozytywne i negatywne oraz ich wpływ na postawę ludzi; identyfikuje różne role społeczne; rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej	Uczeń: dokonuje, korzystając z różnych źródeł informacji, oceny wybranej grupy społecznej; wymienia różne formy współpracy w grupie i w nich uczestniczy; współpracuje z innymi, dzieli się zadaniami i się z nich wywiązuje, wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji.	Uczeń: uczestniczy; uzasadnia znaczenie procedur demokratycznych i stosuje je w życiu grup, w których uczestniczy;
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Sprawne komunikowanie się	Uczeń: wymienia elementy charakterystyczne dla prawidłowego porozumiewania się; wyjaśnia pojęcia: komunikacja werbalna,	Uczeń: podaje przykłady werbalnego i niewerbalnego porozumiewania się; wymienia zasady aktywnego słuchania.	Uczeń: stosuje zasady prawidłowego porozumiewania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji;	Uczeń: prezentuje wystąpienie, w którym stosuje zasady prawidłowego porozumiewania się; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby	Uczeń: komunikuje się w sprawach życia społecznego, w tym publicznego, oraz dyskutuje i przedstawia własne argumenty w

	komunikacja niewerbalna.		rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; stosuje zasady aktywnego słuchania.	podejmowania wspólnych decyzji; wykorzystuje informacje do tworzenia własnej wypowiedzi na temat wydarzeń z życia społecznego, w tym publicznego;	wybranych sprawach tego typu.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Asertywność. Jak rozwiązywać konflikty	Uczeń: wyjaśnia pojęcie: asertywność; wie, w jaki sposób należy rozwiązywać konflikty; podaje przyczyny powstawania konfliktów.	Uczeń: rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; wyraża emocje w komunikacji „ja”; wyjaśnia pojęcia: asertywność, arbitraż, kompromis; uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele).	Uczeń: podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; na konkretnych przykładach prezentuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów; omawia rolę mediatora	Uczeń: ocenia zalety i wady różnych sposobów rozwiązywania konfliktów; stosuje techniki asertywne w wyrażaniu emocji i własnego zdania;	Uczeń: potrafi wcielić się w rolę mediatora w sytuacji konfliktowej
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Rodzina jako szczególna grupa społeczna	Uczeń: podaje, jakim typem grupy jest rodzina; wymienia członków swojej rodziny; wskazuje, czym zajmuje się genealogia;	Uczeń: uzasadnia szczególną rolę rodziny w życiu człowieka; zna prawa i obowiązki dzieci w rodzinie;	Uczeń: wyjaśnia wpływ rodziny na wychowujące się w niej dzieci; podaje, jakie zmiany w rodzinach nastąpiły na przestrzeni wieków	Uczeń: opracowuje swoje drzewo genealogiczne;	Uczeń: ocenia sytuację współczesnej polskiej rodziny

	wymienia funkcje rodziny; zna swoje prawa i obowiązki jako członka rodziny.	omawia funkcje rodziny; wymienia dokumenty, w których gwarantowane są prawa rodziny.			
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Praca – znaczenie dla człowieka i rodziny	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: praca, rynek, bezrobocie; wymienia funkcje i rodzaje pracy; wie, że praca i umiejętności człowieka są warunkiem rozwoju jednostki i społeczeństwa; podaje, gdzie należy szukać informacji o możliwości zatrudnienia; lokalizuje siedzibę Urzędu Pracy w miejscu zamieszkania	Uczeń: poprawnie charakteryzuje funkcje pracy; wyjaśnia pojęcie: rynek pracy; potrafi korzystać z biura pośrednictwa pracy; omawia, jak należy przygotować dokumenty niezbędne w uzyskaniu pracy; wymienia rodzaje bezrobocia.	Uczeń: poprawnie stosuje pojęcie: rynek pracy; wyjaśnia znaczenie pracy dla rozwoju człowieka; wymienia przyczyny i charakteryzuje rodzaje bezrobocia; wyjaśnia znaczenie pracy dla zaspokajania potrzeb materialnych rodziny.	Uczeń: rozumie skutki bezrobocia dla gospodarki; wyjaśnia i ocenia zjawisko pracoholizmu; wymienia i charakteryzuje pożądane umiejętności człowieka, które ułatwią sukces na rynku pracy;	Uczeń: na podstawie pozyskanych z mediów informacji omawia poziom bezrobocia w kraju z uwzględnieniem różnic terytorialnych i wynikających z wieku i kwalifikacji zatrudnionych
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Jak funkcjonuje gospodarstwo domowe?	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: gospodarstwo domowe, konsumpcja, lokata bankowa, kredyt, emerytura;	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: budżet rodzinny, depozyt bankowy, obligacja, akcja;	Uczeń: poprawnie stosuje pojęcia: budżet, podmiot gospodarczy; rozumie, że podejmowanie decyzji	Uczeń: przygotowuje plan racjonalizacji domowego budżetu; rozumie, na czym polega budżet	Uczeń: dokonuje wyliczeń zysków z lokaty a vista i lokaty terminowej;

	wymienia główne źródła dochodów (z działalności zarobkowej, gospodarczej, umów cywilnoprawnych oraz ze świadczeń społecznych).	wyjaśnia, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe; rozumie, że sytuacja ekonomiczna rodziny zależy od wykształcenia i przedsiębiorczości jej członków; podaje rodzaje ubezpieczeń społecznych; wymienia kategorie wydatków gospodarstwa domowego, planuje jego budżet.	ekonomicznego jest uwarunkowane wieloma czynnikami; na podstawie badań statystycznych analizuje budżet gospodarstwa domowego; dokonuje oceny sposobu oszczędzania; wymienia instytucje stojące na straży tych praw	zrównoważony i czym jest deficyt; projektuje zrównoważony deficyt wybranego zdarzenia o charakterze ekonomicznym; potrafi stosować prawa konsumenta w praktyce, w tym napisać reklamację wybranego produktu;	wyjaśnia, na czym polega upadłość konsumencka
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
System oświaty w Polsce	Uczeń: podaje podstawowe dane dotyczące swojej szkoły: nazwę, adres, patrona, nazwisko dyrektora; wymienia organy szkoły; wylicza główne zadania szkoły.	Uczeń: charakteryzuje pracę organów szkoły; rozumie, że oprócz praw uczeń ma także obowiązki; wymienia kompetencje organów szkoły; zna funkcje szkoły; podaje podstawowe dokumenty, na których podstawie funkcjonuje szkoła; omawia system szkolny w Polsce;	Uczeń: charakteryzuje klasę szkolną, pozalekcyjne koło zainteresowań, życie szkolnej społeczności; podaje zadania organu prowadzącego i organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą; wymienia instytucje i organizacje współpracujące ze szkołą.	Uczeń: wyodrębnia różnice w podziale zadań organów szkoły; planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy;	Uczeń: ocenia system oświaty w Polsce.

		podaje nazwisko Ministra Edukacji			
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Samorząd uczniowski	Uczeń: wymienia zadania samorządu uczniowskiego; podaje, kto w jego szkole jest przewodniczącym SU.	Uczeń: wymienia kompetencje samorządu uczniowskiego; przedstawia działania samorządu uczniowskiego	Uczeń: opisuje działalność samorządu uczniowskiego; wymienia cechy charakteru pożądane w pełnieniu funkcji w samorządzie szkolnym;	Uczeń: potrafi przeprowadzić kampanię wyborczą do samorządu uczniowskiego; aktywnie włącza się w pracę samorządu uczniowskiego; inicjuje ciekawe przedsięwzięcia	Uczeń: wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; wyjaśnia, dlaczego samorząd uczniowski jest szkołą demokracji
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Jak dobrze wybrać szkołę i zawód	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: zawód, kwalifikacja; wymienia oczekiwane kompetencje wybranych kategorii społeczno-zawodowych	Uczeń: charakteryzuje oczekiwane kompetencje wybranych kategorii społeczno-zawodowych; rozumie, że przy wyborze zawodu trzeba uwzględnić swoje zainteresowania, a także zapotrzebowanie na rynku pracy; wymienia błędy popełniane przy	Uczeń: uzasadnia swój wybór szkoły lub zawodu; potrafi przygotować niezbędne dokumenty celem uzyskania pracy; omawia, czym są CV i list motywacyjny; podaje, jak unikać błędów popełnianych przy wyborze szkoły i zawodu; opisuje stereotypy związane z poszczególnymi zawodami.	Uczeń: dokonuje analizy własnych zdolności i kompetencji do wykonywania określonego zawodu; wyjaśnia i określa znaczenie zawodów zaufania publicznego; poprawnie pisze CV i list motywacyjny;	Uczeń: dokonuje analizy lokalnego rynku pracy pod kątem poziomu bezrobocia, kwalifikacji osób zarejestrowanych i oferowanych miejsc pracy

		wyborze szkoły i zawodu.			
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
System praw człowieka	Uczeń: wyjaśnia pojęcie: prawa człowieka; wymienia najważniejsze prawa i wolności człowieka; wymienia nazwy podstawowych dokumentów dotyczących praw człowieka.	Uczeń: przedstawia genezę praw człowieka; charakteryzuje najważniejsze prawa i wolności człowieka; wymienia generacje praw człowieka; charakteryzuje podstawowe dokumenty określające prawa i wolności człowieka; wyjaśnia, że prawa człowieka są naturalne, niezbywalne i nienaruszalne.	Uczeń: wyjaśnia, że godność jest źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka; analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; na podstawie przykładów z podręcznika wskazuje rodzaje praw człowieka	Uczeń: uzasadnia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; rozpoznaje przykłady łamania praw na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł; przedstawia argumenty uzasadniające niedopuszczalność stosowania kary śmierci.	Uczeń: rozpoznaje przykłady łamania praw na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł;
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Prawa dziecka	Uczeń: wyjaśnia pojęcie: konwencja; wymienia główne prawa i obowiązki dziecka; podaje instytucje związane z ochroną praw dziecka:	Uczeń: przedstawia genezę praw dziecka; charakteryzuje podstawowe prawa dziecka zapisane w Konwencji o Prawach Dziecka;	Uczeń: wymienia czynniki, które wyznaczają prawa i obowiązki dziecka –ucznia; podaje przykłady działań Rzecznika Praw Dziecka;	Uczeń: analizuje przepisy Konwencji o Prawach Dziecka; wykonuje projekt dotyczący programu pomocy dzieciom,	Uczeń: dokonuje analizy przestrzegania praw dziecka w swoim najbliższym otoczeniu, w tym w szkole

	Rzecznika Praw Dziecka i UNICEF	podaje kompetencje Rzecznika Praw Dziecka; omawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci.	przedstawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci	których prawa są łamane; wyszukuje i opisuje w formie prezentacji przykłady łamania praw dziecka na świecie;	
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
System ochrony praw człowieka	Uczeń: podaje przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; wymienia nazwiska najbardziej znanych postaci związanych z obroną praw człowieka; podaje, czym jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka oraz jaka jest funkcja Rzecznika Praw Obywatelskich	Uczeń: wykazuje, że prawa człowieka muszą być chronione; podaje najważniejsze dokumenty tworzące uniwersalny system praw człowieka; wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka; wskazuje regionalne systemy ochrony praw człowieka.	Uczeń: przedstawia przykłady działań organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka; uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości; na przykładzie wybranych państw opisuje, w jaki sposób prawa człowieka są w nich łamane; charakteryzuje kompetencje Rzecznika Praw Obywatelskich.	Uczeń: dokonuje oceny stopnia przestrzegania praw człowieka w Polsce i na świecie; dokonuje analizy preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; przygotowuje raport o wybranej akcji dotyczącej obrony prawa człowieka, realizowanej przez wybraną organizację pozarządową;	Uczeń: podaje, w jaki sposób obywatel Polski może złożyć skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej	Uczeń: wymienia podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP;	Uczeń: rozumie, że oprócz praw obywatel ma też powinności;	Uczeń: podaje, jakie instytucje są gwarantami praw	Uczeń: określa rodzaje swobód obywatelskich i granice wolności;	Uczeń: wyszukuje i analizuje informacje ilustrujące działania obywateli

	– wskazuje, w jakim dokumencie są zapisane prawa i obowiązki obywatela RP.	charakteryzuje wybrane prawa i obowiązki obywatelskie; korzysta z Konstytucji RP i potrafi wyszukać zapis o danym prawie lub obowiązku obywatelskim.	i wolności obywatelskich; –charakteryzuje prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	dokonuje oceny stopnia przestrzegania praw i wolności obywatelskich; wykazuje wpływ, jaki obywatel może mieć dzięki prawom człowieka na życie publiczne;	mające na celu obronę praw i wolności
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Przemoc wobec nieletnich. Nieletni wobec prawa	Uczeń: wymienia rodzaje przemocy wobec nieletnich; omawia, jak się zachować w sytuacji wystąpienia przemocy; podaje różnice między sytuacją prawną małoletniego a nieletniego; zna swoje prawa	Uczeń: charakteryzuje rodzaje przemocy wobec nieletnich; omawia, jak rozpoznać wystąpienie przemocy; wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w razie wystąpienia lub podejrzenia przemocy.	Uczeń: charakteryzuje procedury, które mogą być zastosowane w razie zgłoszenia przemocy wobec nieletnich; rozumie procedurę „niebieskiej karty”; wymienia działania, jakie może zastosować sąd wobec nieletniego łamiącego prawo;	Uczeń: wyszukuje informacje ilustrujące problem przemocy wobec dzieci i nieletnich; charakteryzuje swoje zachowanie w razie kontaktu z policją lub inną służbą mundurową; Ustawy o Policji.	Uczeń: analizuje wybrane czynności i uprawnienia Policji na podstawie zapisów Ustawy o Policji.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Jak bezpiecznie korzystać z Internet?	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: cyberprzestrzeń, cyberprzemoc; wymienia korzyści i zagrożenia z korzystania z Internet i telefonów komórkowych;	Uczeń: przedstawia przykłady zastosowania Internetu i telefonu komórkowego w życiu codziennym; charakteryzuje korzyści i zagrożenia z	Uczeń: wskazuje skutki występowania cyberprzemocy; wskazuje, jak reagować na przemoc w cyberprzestrzeni; charakteryzuje zasady bezpiecznego	Uczeń: wyszukuje w Internecie przykłady fake news oraz agresywnego hejtu; wykazuje i ocenia zależność między wybranymi wydarzeniami	Uczeń: przygotowuje projekt działań mających na celu ograniczenie lub racjonalne używanie telefonów komórkowych w szkole.

	– rozumie zjawisko uzależnienia od Internet.	korzystania z Internet i z telefonów komórkowych; omawia, na czym polega hejt; rozumie, czym są fake news; podaje podstawowe sposoby zabezpieczania Internetu.	korzystania z internetu i innych środków komunikacji elektronicznej	politycznymi a działaniami o charakterze agresywnym w Internecie;	
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Udział obywateli w życiu publicznym	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: społeczeństwo obywatelskie, frekwencja; podaje propozycje aktywności na rzecz klasy, szkoły.	Uczeń: wymienia podmioty życia publicznego; wyjaśnia pojęcia: czynne prawo wyborcze, biernie prawo wyborcze; wskazuje cnoty obywatelskie; wymienia cechy dobrego obywatela	Uczeń: podaje przykłady współdziałania i konkurowania ze sobą w życiu publicznym różnych podmiotów; podaje przykłady wybitnych Polaków działających na rzecz dobra wspólnego.	Uczeń: wyjaśnia istotę społeczeństwa obywatelskiego; podaje, dlaczego zorganizowani obywatele mogą skuteczniej rozwiązywać problemy społeczne; argumentuje zasadność postaw obywatelskich, m.in. odpowiedzialności, troski o dobro wspólne i tolerancji; rozpoznaje problemy najbliższego otoczenia i szuka ich rozwiązań;	Uczeń: podejmuje działania na rzecz klasy, szkoły, środowiska lokalnego; ocenia bierną postawę obywateli wobec życia publicznego.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Organizacje pozarządowe	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: organizacja pozarządowa, stowarzyszenie, fundacja, wolontariusz; wymienia przykładowe cele działalności organizacji pozarządowych	Uczeń: wymienia i rozpoznaje różne formy uczestnictwa obywatelskiego w życiu publicznym; wyjaśnia pojęcie: organizacja pożytku publicznego; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy; przedstawia cele i formy działań stowarzyszeń i fundacji.	Uczeń: uzasadnia cel działania organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń; wymienia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia różnicę między stowarzyszeniem a fundacją.	Uczeń: podaje, co należy zrobić, aby założyć stowarzyszenie; przedstawia cele i formy działań organizacji pozarządowych aktywnych w społeczności lokalnej i regionie; wykazuje, że działalność tego typu organizacji prowadzi do realizacji różnorodnych potrzeb.	Uczeń: rozpoznaje problemy najbliższego otoczenia i szuka ich rozwiązań.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Partie polityczne	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: partia polityczna, kampania wyborcza, statut	Uczeń: wymienia systemy partyjne na świecie; wskazuje typy partii; podaje, jakie są cechy i funkcje partii politycznych; wyjaśnia zasadę pluralizmu politycznego; wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie	Uczeń: dostrzega różnice w typach partii i systemach partyjnych; wymienia największe partie polityczne w Polsce; podaje partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w organach stanowiących samorządu terytorialnego.	Uczeń: wskazuje podstawowe różnice programowe między partiami działającymi w Polsce; przedstawia cele działania partii politycznych oraz wykazuje, że konkurują one w życiu publicznym	Uczeń: znajduje informacje na temat działań wybranej partii (jej struktur regionalnych lub centralnych)

		Rzeczypospolitej Polskiej; podaje zasady zakładania partii politycznych			
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Etyka w życiu publicznym	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: etyka, kultura, polityka.	Uczeń: wyjaśnia pojęcie: kultura polityczna; uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym.	Uczeń: uzasadnia znaczenie etyki i kultury w życiu publicznym; rozpoznaje przejawy łamania zasad etycznych w życiu publicznym i podaje skutki takich działań	Uczeń: ocenia postępowanie osób publicznych; omawia różne typy kultury politycznej;	Uczeń: potrafi stworzyć kodeks etyczny klasy.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Media we współczesnym społeczeństwie	Uczeń: definiuje pojęcia: środki masowego przekazu; wymienia różne rodzaje środków masowego przekazu	Uczeń: charakteryzuje środki masowego przekazu; wymienia funkcje środków masowego przekazu; –znajduje w mediach wiadomości na wskazanym temacie	Uczeń: wyjaśnia rolę środków masowego przekazu w życiu obywateli; omawia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa;	Uczeń: wyjaśnia, na czym powinna polegać rzetelność dziennikarzy.	Uczeń: dokonuje krytycznej analizy wybranej audycji, programu itp.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Fakty i opinie. Opinia publiczna	Uczeń: definiuje pojęcia: fakt, opinia; analizuje proste sondaże.	Uczeń: odróżnia fakt od opinii; wyszukuje w mediach informacje na wskazanym temacie;	Uczeń: wyjaśnia wpływ sondaży na kształtowanie opinii publicznych;	Uczeń: argumentuje wpływ informacji na kształtowanie opinii publicznej i postaw	Uczeń: przeprowadza badanie opinii publicznej, dokonuje jego analizy i wyciąga wnioski

		omawia, czym jest opinia publiczna; –podaje, jak się bada opinię publiczną.	rozumie, dlaczego opinia publiczna jest badana; prawidłowo interpretuje badania		
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Reklama i jej funkcje	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: reklama, perswazja; podaje podstawowe formy przekazów reklamowych; rozumie komercyjne cele reklam.	Uczeń: rozumie perswazyjny charakter reklamy; przedstawia funkcje reklamy; charakteryzuje najważniejsze formy przekazów reklamowych; rozumie, jak reklama wpływa na postępowanie konsumentów na rynku; omawia znaczenie marketingu.	Uczeń: podaje przykłady ilustrujące perswazyjny charakter reklam; wyjaśnia, jakie jest znaczenie gospodarcze i społeczne reklamy; wykazuje korzyści i zagrożenia gospodarcze wynikające z istnienia reklam	Uczeń: wyszukuje informacje dotyczące działań mających na celu ograniczenie reklam w przestrzeni publicznej	Uczeń: krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy; ocenia wpływ reklamy na własne zachowania i wybory o charakterze konsumenckim;
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Kampanie społeczne	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: reklama społeczna, kampania społeczna; omawia różnice między reklamą komercyjną a reklamą społeczną; podaje przykład reklamy społecznej.	Uczeń: określa cele reklam i kampanii społecznych; charakteryzuje wybrane reklamy społeczne.	Uczeń: wymienia metody i formy używane przy prowadzeniu kampanii społecznych;	Uczeń: na przykładzie wybranej kampanii lub reklamy społecznej wykazuje, jakie cele społeczne zostały dzięki niej zrealizowane	Uczeń: projektuje reklamę lub kampanie społeczną podejmującą temat wybranego problemu dotyczącego uczniów lub ludzi młodych.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Czym jest naród?	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: naród, obywatelstwo	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: naród, świadomość narodowa; wymienia czynniki narodotwórcze; podaje zasady nabywania obywatelstwa	Uczeń: poprawnie stosuje pojęcie: naród; wyjaśnia różnicę między narodowością a obywatelstwem; przedstawia warunki nabywania obywatelstwa polskiego z mocy prawa i wymienia inne formy uzna- nia za obywatela polskiego oraz nadania obywatelstwa polskiego.	Uczeń: przedstawia warunki nabywania obywatelstwa polskiego z mocy prawa i wymienia inne formy uzna- nia za obywatela polskiego oraz nadania obywatelstwa polskiego	Uczeń: cytuje maksymy filozofów i je interpretuje; omawia historyczny proces kształtowania się świadomości narodowej Polaków.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Polskie symbole narodowe	Uczeń: wymienia polskie symbole narodowe; zna tekst <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> ; omawia, jak należy się zachować wobec polskich symboli narodowych; zachowuje się godnie wobec symboli narodowych.	Uczeń: omawia historię powstania polskich symboli narodowych; uczestniczy godnie w obchodach rocznicowych, uroczystościach państwowych i szkolnych.	Uczeń: poczyna się do obowiązku ochrony symboli narodowych; propaguje właściwe postawy wobec symboli narodowych.	Uczeń: współuczestniczy w organizacji uroczystości państwowych i szkolnych.	
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Ojczyzna i patriotyzm	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: ojczyzna, patriotyzm, nacjonalizm, Polonia;	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: szowinizm, kosmopolityzm;	Uczeń: wymienia przejawy patriotyzmu w czasie wojny i w czasie pokoju;	Uczeń: cytuje maksymy filozofów i je interpretuje;	Uczeń: uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno- kulturowe (regionalną,

	<p>wie, że swoją postawą może dbać o dobre imię Polski</p>	<p>podaje, w czym powinna się przejawiać postawa patriotyczna młodego i dorosłego człowieka; ma świadomość konieczności wypełniania obowiązków wobec ojczyzny.</p>	<p>ocenia postawę nacjonalistyczną; podaje, w których państwach znajdują się największe skupiska Polonii; wyjaśnia, co oznacza być Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej/ etnicznej; wymienia przy-czyny emigracji Polaków; rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom.</p>	<p>wyjaśnia, co łączy człowieka z ojczyzną; omawia te więzi na własnym przykładzie; na przykładach z historii omawia różne przykłady postaw wobec ojczyzny; prezentuje postacie patriotów jako wzorce osobowe; manifestuje swoje postawy patriotyczne poprzez godne zachowanie i wypełnianie obowiązków obywatela.</p>	<p>narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską).</p>
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Mój naród a inne narody	<p>Uczeń: wyjaśnia pojęcia: tolerancja, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna, stereotyp, imigranci, uchodźcy; wymienia mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące Polskę.</p>	<p>Uczeń: charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące Polskę; wskazuje na mapie miejsca zwartego zamieszkiwania mniejszości narodowych i etnicznych</p>	<p>Uczeń: przedstawia za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym; podaje przyczyny migracji ludzi, w tym uchodźców</p>	<p>Uczeń: wyjaśnia pojęcie: tolerancja; przygotowuje prezentację wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej;</p>	<p>Uczeń: porównuje strukturę narodowościową II i III Rzeczypospolitej; propaguje idee tolerancji wobec innych narodów jako przejaw etycznych zasad życia publicznego</p>

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Państwo jako forma organizacji społeczeństwa	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: monarchia, republika; podaje, jakim typem państwa jest Polska; wymienia przykłady monarchii i republik w Europie	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: państwo unitarne, federacja, państwo totalitarne, autorytarne, demokratyczne; charakteryzuje monarchię i republikę; wymienia formy państwa; odróżnia państwa o ustroju demokratycznym od państw niedemokratycznych i omawia sytuację jednostki .	Uczeń: poprawnie stosuje pojęcia: państwo unitarne, państwo federacyjne; podaje przykłady państw unitarnych i federacyjnych; omawia formy państw; zna i rozumie różnice między państwem totalitarnym i autorytarnym; wykazuje różnice między monarchią konstytucyjną a republiką;	Uczeń: wymienia podobieństwa i różnice w sprawowaniu władzy w monarchii konstytucyjnej i republice; ocenia sytuację obywatela w państwie demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym	Uczeń: uzasadnia wyższość demokracji nad systemem totalitarnym i autorytarnym
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Demokracja i jej oblicza	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: demokracja, referendum; wymienia podstawowe zasady państwa demokratycznego	Uczeń: charakteryzuje podstawowe zasady państwa demokratycznego; wyjaśnia pojęcie: korupcja; odróżnia formy demokracji pośredniej od bezpośredniej	Uczeń: wyjaśnia zasadę suwerenności narodu i zasadę przedstawicielstwa; wymienia sprawy, które mogą być poddane pod referendum; podaje różnice między demokracją większością a konstytucyjną; wymienia referenda ogólnokrajowe,	Uczeń: uzasadnia wyższość demokracji nad innymi systemami; przedstawia historię demokracji; omawia mechanizmy funkcjonowania państwa demokratycznego; wskazuje słabości demokracji	Uczeń: argumentuje w dyskusji na temat zalet i wad demokracji; uzasadnia znaczenie procedur demokratycznych i stosuje je w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy.

			których wyniki były wiążące, oraz referenda lokalne we własnej społeczności, które były ważne;		
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna	Uczeń: wyjaśnia pojęcie: konstytucja; wymienia podstawowe zasady ustroju RP; nazwa centralne organy państwowe; podaje datę uchwalenia Konstytucji RP.	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: konkordat, obywatelska inicjatywa ustawodawcza, preambuła; omawia układ treści Konstytucji RP; podaje szczególne cechy konstytucji; omawia strukturę władzy centralnej; charakteryzuje podstawowe zasady ustroju RP; wykazuje, że konstytucja jest ustawą zasadniczą, podstawowym aktem prawnym, znajduje w Konstytucji RP przepisy dotyczące wskazanej kwestii; przyporządkowuje instytucje według zasad trójpodziału władzy.	Uczeń: wyjaśnia zasady: konstytucjonalizmu, państwa prawa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego; wyjaśnia, jakie instytucje i w jaki sposób realizują w Polsce zasadę trójpodziału władzy	Uczeń: poprawnie stosuje pojęcie: suwerenność; charakteryzuje uprawnienia organów władzy	Uczeń: omawia historię polskich konstytucji; dowodzi szczególnego znaczenia konstytucji wśród innych aktów prawnych

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Władza ustawodawcza, czyli kto tworzy prawo	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: ustawa, opozycja, sejm, senat, poseł, kadencja; podaje, z ilu posłów i senatorów składa się parlament.	Uczeń: przedstawia sposób powoływania parlamentu; wyjaśnia pojęcia: absolutorium, elektorat, interpelacja, immunitet, Zgromadzenie Narodowe, immunitet parlamentarny; wymienia uprawnienia sejmu i senatu; podaje partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w polskim parlamencie.	Uczeń: przedstawia organizację pracy parlamentu; omawia funkcje sejmu; wyjaśnia, jak powstają w Polsce ustawy; wskazuje, komu przysługuje inicjatywa ustawodawcza; podaje, kto pełni funkcje Marszałków Sejmu i Senatu	Uczeń: rozumie różnicę między władzą ustawodawczą a wykonawczą; charakteryzuje zasady prawa wyborczego;	Uczeń: objaśnia konieczność poparcia większości sejmowej dla Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej (bądź jej działań); formułuje treść interpelacji poselskiej.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Władza wykonawcza w RP. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	Uczeń: wymienia zasady wyboru Prezydenta; wie, kto pełni funkcję Prezydenta RP.	Uczeń: wymienia uprawnienia Prezydenta RP; przedstawia sylwetki dotychczasowych Prezydentów RP	Uczeń: znajduje informacje o życiorysie politycznym osób pełniących urząd prezydenta RP, które wybrano w wyborach powszechnych.	Uczeń: omawia procedurę odwołania Prezydenta RP; przygotowuje materiały do prasy o pracy Prezydenta RP	Uczeń: przygotowuje materiały do prasy o pracy Prezydenta RP; znajduje informacje o działaniach Prezydenta.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Władza wykonawcza w RP. Rada Ministrów	Uczeń: wskazuje, kto tworzy Radę Ministrów; podaje nazwisko obecnego premiera	Uczeń: omawia procedurę tworzenia Rady Ministrów;	Uczeń: omawia funkcje rządu; podaje nazwiska obecnych wicepremierów;	Uczeń: rozumie pojęcie służby cywilnej i jej rolę w państwie demokratycznym;	Uczeń: wykazuje, że decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie mają

		wyjaśnia pojęcie: koalicja; wymienia uprawnienia Rady Ministrów; mawia sposób powoływania Rady Ministrów.	wskazuje różnice między uprawnieniami premiera i prezydenta; podaje, w jaki sposób można odwołać rząd; porównuje uprawnienia Prezydenta RP i Rady Ministrów	wymienia cechy, które powinien posiadać urzędnik państwowy; podaje nazwiska dotychczasowych Premierów III RP; wymienia nazwiska ministrów poszczególnych resortów;	wpływ na życie jego rodziny.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Władza sędziowska	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: prawo, kodeks, sądy, prokurator; podaje, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny.	Uczeń: omawia strukturę wymiaru sprawiedliwości w Polsce; wymienia zasady wymiaru sprawiedliwości, a szczególnie zasady niezawisłości sędziowskiej i dwuinstancyjności procesu sądowego; podaje kompetencje Trybunału Konstytucyjnego RP; wyjaśnia zasadę państwa prawa; przedstawia, w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy	Uczeń: wyjaśnia, w jaki sposób Trybunał Konstytucyjny kontroluje zgodność prawa z konstytucją; wymienia kompetencje Trybunału Stanu; wyjaśnia podział na sądy powszechne i administracyjne	Uczeń: wymienia organy stojące na straży prawa w Polsce i określa ich zadania; wskazuje główne dziedziny prawa; przedstawia główne elementy procedury sądowej w procesie cywilnym i karnym.	Uczeń: – uzasadnia konieczność niezawisłości sędziowskiej;

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wybieram władze lokalne	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: samorząd terytorialny, kadencja; wymienia zasady prawa wyborczego; wskazuje, komu przysługuje bierne i czynne prawo wyborcze.	samorząd terytorialny, elektorat, komitet wyborczy, kampania wyborcza; omawia strukturę samorządu terytorialnego w Polsce; wymienia organy samorządu wojewódzkiego, powiatowego i gminnego; podaje nazwy i rozmieszczenie na mapie wszystkich województw w Polsce;wymienia sposoby wpływania obywateli na pracę samorządu.	Uczeń: poprawnie stosuje pojęcie: samorząd terytorialny; wyjaśnia, na czym polegają zasady decentralizacji i pomocniczości; omawia podział zadań między organami władzy samorządowej a władzą centralną; określa specyfikę działalności organów terytorialnych	Uczeń: przedstawia, jak są wybierane i jak mogą zostać odwołane organy władz samorządowych; porównuje i interpretuje wyniki wyborów;	Uczeń: wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; zna frekwencję wyborczą w swojej miejscowości podczas ostatnich wyborów; proponuje program wyborczy.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Gmina wspólnotą mieszkańców	Uczeń: lokalizuje siedzibę władz gminy; wyjaśnia pojęcie: gmina;, wójt, burmistrz, prezydent; podaje, kto pełni w jego gminie funkcję prezydenta/wójta lub burmistrza.	Uczeń: wymienia organy gminy; wskazuje zadania własne i zlecone gminy, podaje, kto jest przewodniczącym rady w jego gminie; wymienia zadania samorządu gminnego;	Uczeń: umie napisać podanie, krótki list w sprawie publicznej i wypełnić prosty druk urzędowy; podaje przykłady działalności gospodarczej w gminie; omawia, jak jest zorganizowany urząd	Uczeń: – wyodrębnia różnice w podziale zadań poszczególnych struktur samorządu; – proponuje przedsięwzięcie na rzecz rozwoju gminy; – aktywizuje uczniów do realizacji przedsięwzięcia;	Uczeń: rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej); formułuje sądy dotyczące tych problemów.

		<p>wyjaśnia pojęcia: mienie komunalne, budżet gminy; podaje różne sposoby wpływania obywateli na decyzje władz gminy; wymienia, jakie sprawy można załatwić w urzędzie gminy; przedstawia możliwości załatwiania spraw poprzez e-urząd; podaje uprawnienia organów gminy i sposób ich odwołania.</p>	<p>gminy (miasta/ dzielnicy); korzysta z prostych procedur oraz z możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego; wskazuje, w jakich wydziałach można załatwić proste sprawy urzędowe; –znajduje w mediach lokalnych informacje na temat publicznych działań osób pełniących funkcje w organach samorządu</p>		
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Samorząd powiatowy	<p>Uczeń: wyjaśnia pojęcia: powiat, starosta; wskazuje, kto pełni funkcję starosty w jego powiecie.</p>	<p>Uczeń: wymienia organy samorządu powiatowego i sposób ich powoływania oraz odwoływania; wymienia zakres spraw, którymi zajmuje się samorząd powiatowy; wskazuje, jakie sprawy można załatwić w urzędzie powiatowym.</p>	<p>Uczeń: wskazuje obowiązki urzędnika wobec obywatela; wymienia cechy dobrego urzędnika samorządowego; podaje, w jakim wydziale starostwa powiatowego można załatwić wybrane sprawy; posługuje się formularzami urzędowymi</p>	<p>Uczeń: wyodrębnia różnice w podziale zadań poszczególnych struktur samorządu; wskazuje różnice występujące pomiędzy zadaniami poszczególnych struktur samorządu: gminy, powiatu, województwa; ocenia pracę samorządu powiatowego;</p>	<p>Uczeń: analizuje dane dotyczące poziomu bezrobocia w powiecie i w kraju oraz wyciąga wnioski; proponuje inicjatywę obywatelską na rzecz powiatu</p>

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Samorząd wojewódzki	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: województwo, marszałek; wskazuje na mapie województwo, w którym mieszka i jego stolicę, a także nazwa województwa ościenne.	Uczeń: wymienia organy samorządu wojewódzkiego i sposób ich powoływania oraz odwoływania; wymienia zakres spraw, którymi zajmuje się samorząd wojewódzki; wskazuje, jakie sprawy można załatwić w urzędzie marszałkowskim; wymienia, jakie sprawy można załatwić w urzędzie wojewódzkim; wypełnia wniosek o paszport (delegatura urzędu wojewódzkiego).	Uczeń: podaje, jakie obowiązki ma urzędnik wobec obywatela; wymienia cechy dobrego urzędnika samorządowego; wyjaśnia różnicę między urzędem marszałkowskim a urzędem wojewódzkim; wskazuje, kto sprawuje nadzór nad samorządem;	Uczeń: wyodrębnia różnice w podziale zadań poszczególnych struktur samorządu; wskazuje różnice występujące pomiędzy zadaniami poszczególnych struktur samorządu: gminy, powiatu, województwa;	Uczeń: proponuje inicjatywę obywatelską na rzecz województwa.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Moja gmina, mój region	Uczeń: podaje, kto pełni funkcje wójta/burmistrza/	Uczeń: znajduje i przedstawia informacje na temat swojej gminy,	Uczeń: znajduje w mediach lokalnych informacje na temat publicznych działań	Uczeń: rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające	Uczeń: organizuje debatę na temat problemów zaobserwowanych na terenie gminy;

	prezydenta jego miejscowości; wymienia podstawowe fakty z historii swojej gminy.	wydarzeń i postaci z jej dziejów; podaje, kto pełni funkcje przewodniczącego rady gminy/miasta.	osób pełniących funkcje w organach samorządu terytorialnego; przedstawia tradycje i zwyczaje swojej społeczności regionalnej.	z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej); formułuje sądy dotyczące tych problemów; obywatelskie na rzecz swojej gminy.	realizuje projekt na temat związany z gminą i publicznie go prezentuje; angażuje się w działania obywatelskie na rzecz swojej gminy.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Integracja europejska	Uczeń: wymienia symbole Unii Europejskiej; podaje aktualną liczbę krajów członkowskich UE; wskazuje na mapie państwa członkowskie UE; wymienia „ojców Europy”; podaje najważniejsze instytucje europejskie;	Uczeń: omawia etapy tworzenia UE; wskazuje na mapie starych i nowych członków UE; charakteryzuje trzy filary UE; wymienia obywateli polskich pełniących ważne funkcje w instytucjach unijnych.	Uczeń: omawia zasady działania UE; charakteryzuje kompetencje najważniejszych instytucji UE; podaje, jakie były przyczyny utworzenia wspólnot europejskich; omawia, na czym polega zasada pomocniczości i solidarności w UE; wymienia najważniejsze traktaty europejskie.	Uczeń: rozumie, jakie znaczenie ma integracja europejska dla umocnienia pokoju w Europie; podaje, ilu jest komisarzy oraz ile miejsc w Parlamencie Europejskim posiada Polska;	Uczeń: wyszukuje wiadomości na temat państw kandydujących do UE; określa, czym jest brexit i omawia jego przyczyny.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Polska w Unii Europejskiej	Uczeń: podaje datę przyjęcia Polski do Unii Europejskiej; podaje wyniki referendum akcesyjnego;	Uczeń: charakteryzuje przyczyny przystąpienia Polski do UE; omawia, jakie znaczenie dla Polski	Uczeń: przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w UE; przedstawia znaczenie	Uczeń: charakteryzuje działanie głównych funduszy europejskich; porównuje korzyści i straty wynikające z utworzenia	Uczeń: ocenia znaczenie Polski w strukturach UE; ocenia wkład Polski w proces integracji UE;

	wyjaśnia pojęcia: wspólny rynek, strefa Schengen; wymienia główne fundusze europejskie	ma swobodny przepływ osób i wybór miejsca pracy;	strefy Schengen dla obywateli Polski; charakteryzuje zasady wspólnego rynku;	wspólnego rynku pracy.	dokonuje bilansu korzyści i strat wynikających z członkostwa Polski w UE
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Unia Europejska – fundusze dla regionów i obywateli	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: region, euroregion; omawia, dlaczego Unia Europejska wyrównuje szanse regionów; wymienia programy edukacyjne realizowane w ramach UE	Uczeń: określa, jakie środki finansowe otrzyma Polska w latach 2014–2020; charakteryzuje programy edukacyjne realizowane w ramach UE; wskazuje na mapie euroregiony.	Uczeń: wyszukuje informacje o wykorzystaniu funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim regionie; wymienia programy realizowane przez Polskę z otrzymanych funduszy UE; charakteryzuje cele programu Erasmus+.	Uczeń: przygotowuje prezentację pokazującą przykłady wykorzystania funduszy UE w swoim regionie;	Uczeń: przedstawia projekt działań dla swojej szkoły wykorzystujący jeden z programów edukacyjnych UE.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
NATO – od zimnej wojny do współistnienia	Uczeń: omawia, czym jest NATO; wyjaśnia pojęcia: Układ Warszawski, zimna wojna; wymienia najważniejsze organy NATO; podaje, w którym roku Polska została przyjęta do NATO	Uczeń: wskazuje na mapie państwa należące do NATO; wyjaśnia, czym jest OBWE i Partnerstwo dla pokoju; na podstawie tekstu źródłowego określa cele i zasady działania NATO; wskazuje na mapie miejsca udziału Polski	Uczeń: omawia znaczenie NATO dla bezpieczeństwa Polski; na podstawie analizy tekstu źródłowego określa, w jakich sytuacjach NATO może użyć siły militarnej; charakteryzuje kompetencje głównych organów NATO	Uczeń: charakteryzuje główne założenia polskiej polityki obronnej.	Uczeń: przedstawia argumenty za obecnością polskich żołnierzy w zagranicznych misjach wojskowych lub przeciw niej;

		w misjach wojskowych NATO			
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Organizacja Narodów Zjednoczonych	Uczeń: omawia, czym jest ONZ; podaje datę powstania ONZ i datę przyjęcia do niej Polski; wymienia główne organy ONZ; podaje, kto jest obecnie Sekretarzem Generalnym ONZ; wskazuje, gdzie znajduje się siedziba ONZ.	Uczeń: charakteryzuje zadania głównych organów ONZ; wymienia najważniejsze organizacje wyspecjalizowane ONZ; na podstawie Karty Narodów Zjednoczonych omawia cele ONZ	Uczeń: rozumie szczególną rolę Rady Bezpieczeństwa dla utrzymania pokoju na świecie; określa rolę Zgromadzenia Ogólnego dla umacniania współpracy między narodami; charakteryzuje zadania wybranych organizacji wyspecjalizowanych; przedstawia działalność Polski w ONZ.	Uczeń: rozumie różnicę między ONZ a Unią Europejską; wskazuje na mapie państwa, w których były prowadzone misje wojskowe lub pokojowe ONZ.	Uczeń: pisuje udział Polaków w misjach pokojowych i pracach organów ONZ; ocenia skuteczność działań ONZ dla zachowania pokoju na świecie;
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Problemy współczesnego świata	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: kraje rozwijające się, Trzeci Świat, uchodźcy, emigranci; wskazuje na mapie przykładowe kraje rozwijające się w Azji i Afryce;	Uczeń: charakteryzuje przyczyny biedy w krajach rozwijających się; rozumie różnicę między uchodźcą a imigrantem,	Uczeń: określa, na czym polega pomoc ekonomiczna i humanitarna dla państw rozwijających się; podaje przykłady pomocy dla krajów	Uczeń: dokonuje bilansu dobrych i złych skutków globalizacji; pozyskać informacje dotyczące problemu uchodźców i	Uczeń: proponuje sposoby pomocy dla krajów rozwijających się możliwe do zrealizowania przez każdego ucznia; – ocenia, czy imigracja może być

	wymienia najważniejsze przyczyny biedy w krajach rozwijających się	poprawnie stosuje pojęcie globalizacji.	rozwijających się realizowanej przez państwo polskie i organizacje pozarządowe z Polski; charakteryzuje formy globalizacji: polityczną, gospodarczą, kulturową i produkcji	imigrantów w Europie;	zagrożeniem, czy szansą dla Polski i innych krajów europejskich.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wojny i terroryzm	Uczeń: wymienia przyczyny współczesnych wojen; wyjaśnia pojęcie: terroryzm	Uczeń: charakteryzuje przyczyny i przebieg konfliktu zbrojnego w wybranym kraju; opisuje metody, jakimi posługują się terroryści dla osiągnięcia swoich celów; podaje przykłady najważniejszych zamachów terrorystycznych w ostatnich latach	Uczeń: wskazuje na mapie miejsca najważniejszych konfliktów międzynarodowych; wyraża swoją opinię na temat terroryzmu; omawia konsekwencje konfliktów międzynarodowych i narodowościowych dla krajów nimi objętych.	Uczeń: wyszukuje z różnych źródeł informacje na temat zamachu na World Trade Center; ocenia skutki prowadzonych współcześnie wojen dla pokoju ogólnoswiatowego;	Uczeń: omawia, w jaki sposób walka z terroryzmem prowadzi do ograniczenia praw człowieka.
Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Ziemia – planeta ludzi	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: globalne ocieplenie, dziura ozonowa, kwaśne deszcze.	Uczeń: charakteryzuje, na czym polegają: globalne ocieplenie, zagłada lasów tropikalnych, niedobory wody,	Uczeń: rozumie swoje związki z przyrodą i wie, że jest ona niezbędna do życia oraz funkcjonowania człowieka; podaje	Uczeń: uzasadnia zależność życia na Ziemi od zachowania równowagi ekologicznej;	Uczeń: przygotowuje esej lub prezentację pt. <i>Ziemia-planeta ludzi</i>

		dziura ozonowa, kwaśne deszcze; wskazuje osoby, które są znane z działalnością na rzecz zrównoważonego rozwoju.	sposoby, za których pomocą każdy człowiek może się przyczynić do zmniejszenia globalnego ocieplenia.	wskazuje na mapie wybrane miejsca, gdzie nastąpiła klęska o charakterze ekologicznym.	
--	--	---	---	---	--